

رجال و دانشوران مراغی

(نامداران مراغه از کهن ترین اعصار تا روزگار معاصر)

تالیف و تحقیق

دکتر مسعود غلامی

دکتر یوسف یک بابا پور

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۶۷-۰۰۰-۵ :

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۵۳۱۲۵ :

عنوان و نام پدیدآور: رجال و دانشوران مراغه: (نامداران مراغه از کهن‌ترین اعصار تا روزگار قاجار)/ تألیف و تحقیق مسعود غلامیه، یوسف بیگ باباپور.

مشخصات نشر: تهران: منشور سمیر، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۷۶۸ ص.

عنوان دیگر: نامداران مراغه از کهن‌ترین اعصار تا روزگار قاجار.

موضوع: مشاهیر -- ایران -- مراغه

موضوع: Iran -- Maragheh/Celebrities

موضوع: مشاهیر -- ایران -- مراغه -- سرگذشتنامه

موضوع: Celebrities Iran -- Maragheh -- Biography

رده بندی دیویی: ۳۳۶۵/۹۵۵ :

رده بندی کنگره: DSR۲۱۲۱/۲۴۸۲۵ ۱۳۹۶ :

سرشناسه: ۱۳۴۶، غلامیه، مسعود،

شناسه افزوده: بیگ باباپور، یوسف، ۱۳۵۷

وضع فهرست نویسی: فیبا :

انتشارات مشور سمیر

رجال و دانشوران مراغه

(نامداران مراغه از کهن‌ترین اعصار تا روزگار قاجار)

تحقیق و تدوین: دکتر مسعود غلامیه، دکتر یوسف بیگ باباپور

ناشر: منشور سمیر

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول-۹۶

قیمت: ۹۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۶۷-۰۰۰-۵

www.manshoorsamir.i

شماره های تماس: ۰۲۳۶۱۷۷۷۱۱۹-۶۶۹۴۶۶۵۶

حق چاپ: ۱۳۹۶، انتشارات مشور سمیر

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گیومه در مستندنویسی و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

مقدمه

مراغه شهری است که دره‌های درخشان را پشت سر گذاشته است، اولین پایتخت مغولان، مراغه بود، و همیشه نیر انهار این شهر به عنوان محل اقامت تابستانی استفاده می‌کردند.

هلاکو هنگامی که از خراسان می‌گذشت، بر راه خود خواجه نصیرالدین طوسی، ستاره شناس بزرگ و فیلسوف معروف را جزو همراهان خویش درآورد. این مرد دانشمند، با دار و دسته مغول کوچ کنان به مراغه آمدند و در این شهر ماندگار شدند. ارتفاعات پر سنگلاخ قسمت شرقی شهر، هنوز هم به اسم «رصدخانه» معروف است که بنا به دستور خواجه نصیرالدین ساخته شده. از این بنای مهم، پاره آجرها، گدازها و آثاری از راه سنگ فرش شده، هنوز هم باقی است. آن مرد دانشمند، برای آزمایش علمی خویش، زیباترین منطقه را انتخاب کرده بود. در پایین بلندی، چشم انداز سرسبزی مرکب از درختان بید، تبریزی، سنجد و گردو، مشاهده می‌شود که دور حصار شهر را برگرفته‌اند و این منطقه سرسبز تا دامنه‌های سه‌پند ادامه دارد و در طرف دیگر، دره «صوفی جای» دریاچه‌ای که زیر نور آفتاب، عجیب می‌درخشد.

این منطقه زیبا به برکت وجود مردانی چون خواجه نصیر، همیشه مهد پرورش مردان بزرگی بوده که تاریخ و بشریت به وجودشان افتخار کرده است.

در دوره‌های متأخرتر نیز در حکومت چندین دهه خاندان مقدم، مراغه را از صورت یک قصه ویرانه دورافتاده، به صورت یک شهر مهم و آباد درآورد. موقعیت سوق الجیشی مراغه و رفت و آمد کاروان‌ها و بازرگانان و جهانگردان و رونق اقتصادی و افزایش ثروت و آبادی و اجتماع شاعران و دانشمندان در این شهر، یک محیط پیشرفته فرهنگی را ایجاد کرد.

دستگاه مقدم، موجب تربیت عده‌ای از وزیران، فراشان، منشیان، مستوفیان و کارگزاران حکمی شد که نسل آنها در دستگاه قاجار در مسند امور درخشیدند. از آن جمله احمدخان مقدم که رئیس ایل مقدم و بیگلربیگی آذربایجان بود و در دوره جنگ‌های ایران و روس در کنار عباس میرزا جنگیده، افتخارات بسیاری کسب کرد، افراد مستعد و هوشمندی را پرورش داد. گرد آمدند و تربیت یافتند، و کارهای اداری و نظامی را به دست گرفتند. چه بسیار مرغان که در دربار محمدشاه، فتحعلی‌شاه و بخصوص در دوره ناصرالدین شاه، به درجات و مقامات بلندی نرسیدند. از آن جمله می‌توان از حاج علی‌خان مراغه‌ای، محمدحسن خان، سلطان‌الدوله، سردار مؤید و غیره نام برد. آشنایی با زندگی و نوع اقدامات آنان ما را با تاریخ شهر مراغه آشنا خواهد ساخت.

باید بدانیم که دگرگونی‌های بسیاری در طول تاریخ در زمینه مذهب مردم مراغه پدید آمده است، چنانکه از همان آغاز ورود اسلام به این منطقه مذاهب شافعی، حنفی، در برهه‌ای از زمان مذهب عمده ساکنان مراغه را تشکیل داد و در کنار آن دو، آیین‌های زیدی، اسماعیلی و بالاخره شیعه دوازده امامی نیز مورد پذیرش بخش عده‌ای از مردم این سامان گردید و کشمکش‌هایی را سبب شد. سرانجام با استقرار حکومت صفویه و تحولات بعد از آن، این شهر به صورت کانون فعالیت پیروان شیعه دوازده امامی درآمد و از آن پس در پی درگیری‌های پرافت و خیز، با توجه به حمایت همه جانبه حکومت از شیعه مذهبان، دیگر آیین‌ها در برابر تشیع در مراغه رنگ باختند و به تدریج عقب نشستند. از این رو سخن درباره علمای دین و فقهای مراغی در اصل باید تمامی چهره‌های معتبر مربوط به آیین‌های یاد شده از همان قرون اول اسلامی به بعد را در برگیرد که سعی نموده‌ایم در این کتاب از زوایای مختلفی به معرفی رجال و مشاهیر این خطه پردازیم.

این کتاب در بر گیرنده زندگی‌نامه، آثار و خدماتی است که از دیرباز از مشاهیر و رجال معروف مراغی به یادگار مانده و در تاریخ سیاسی، فرهنگی، هنری و علمی این سرزمین تأثیر داشته است. صدها شخصیت مختلف که هر کدام برای اثبات غنای فرهنگی این شهر سندی مسجل هستند و در صفحات زرین تاریخ این مرز و بوم می‌درخشند.

البته راقمین سطور مقرر و معترفند که این اثر کامل و شامل نبوده و چه بسا از زوایای تاریخ افراد بسیاری کشف شوند یا حتی در دوره معاصر نیز ممکن است عده‌ای از این عزیزان سهواً از قلم افتاده باشند که امید می‌رود اگر خداوند متعال عمری و توفیقی بیش از این عنایت فرماید، با زودی ویراست جدیدی از آن یا تکمله‌ای و ذیلی بر آن ترتیب داده، دوباره منتشر کنیم.

در این راه از عزیزانی که را به انجای مختلف یاری فرمودند نهایت تشکر و قدردانی را به جای می‌آوریم.

والسلام علیکم

غلامیه - بیگ باباپور

کهن شهر مراغه، زمستان ۱۳۹۵